

Vedlegg til Tiltaksplan Bolig for velferd 2018 -2020

HANDLINGSPLAN

BOLIG FOR VELFERD 2018 – 2020

Revidert januar 2020

Bolig for velferd – nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014 – 2020)

INNHOOLD

TILTAK 1: ETABLERE ARBEIDSPROSESSER FOR HELHETLIG TILBUD AV BOLIGER OG BO- OG OPPFØLGINGSTJENESTER FOR MENNESKER MED RUSMIDDELAVHENGIGHET OG PSYKISKE LIDELSER SOM MANGLER ELLER RISIKERER Å MISTE SIN BOLIG	3
TILTAK 2: TILRETTELEGGE FOR AT VANSKELIGSTILTE BARNEFAMILIER BOR I EGNET BOLIG	7
HVILKE RESULTATER OPPNÅR BOLIG FOR VELFERD?	9
OPPSUMMERING AV HANDLINGSPUNKTENE	10

TILTAK 1: Etablere arbeidsprosesser for helhetlig tilbud av boliger og bo- og oppfølgingstjenester for mennesker med rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser som mangler eller risikerer å miste sin bolig

1 ETABLERE ARBEIDSPROSESSER/HELHETLIG TJENESTETILBUD FOR BOLIGER OG BO- OG OPPFØLGINGSTJENESTER TIL MENNESKER MED RUSMIDDELAVHENGIGHET OG PSYKISKE LIDELSER SOM MANGLER ELLER RISIKERER Å MISTE SIN BOLIG

Arbeidsprosesser er en metode for å beskrive sammenheng mellom alle aktiviteter knyttet til en tjenestemottakers behov. Arbeidsprosesser skal beskrive hvem som gjør hva, når og hvordan de ulike aktiviteter skal gjennomføres. I det videre arbeidet i Bolig for velferd skal direktoratene bidra til at kommuner beskriver og forbedrer sine arbeidsprosesser/helhetlige tjenestetilbud til målgruppen. I veiviseren.no publiseres kunnskap om arbeidsprosesser/helhetlige tjenestetilbud, verktøy og gode eksempler.

Sammenheng mellom bolig, behandling og oppfølging, økonomirådgivning og muligheter for arbeid eller aktivitet er avgjørende for riktig bistand til bostedsløse som har rusmiddelavhengighet og/eller psykiske lidelser. Innsatsen i Bolig for velferd skal derfor være å bidra til at kommuner kartlegger og forbedrer sin helhetlige innsats for målgruppen. På bakgrunn av tilegnet kunnskap om helhetlig tjenestetilbud, eksempelvis gjennom etablering av arbeidsprosesser eller helhetlige tjenestebeskrivelser, skal direktoratene sørge for spredning og kompetanseheving for å bidra til utvikling av mer helhetlige tjenesteforløp/ arbeidsprosesser i kommunene. Tilnærming, metodikk, og eksempler og erfaringer fra andre skal videreutvikles i veiviseren.no.

Bidrag fra direktoratene

Regional stat skal bidra til å forbedre kommunenes helhetlige tjenestetilbud til målgruppen gjennom kartlegginger og kunnskapsdeling, og samarbeid med kommunene. Direktoratene nasjonalt skal understøtte kompetanseutvikling og bidra til utvikling der det er behov for forbedringer i arbeidsprosessene/det helhetlige tjenestetilbudet. Redaksjonen av veiviseren.no har ansvar for at beskrivelser av arbeidsprosesser/helhetlige tjenestetilbud i veiviseren.no videreutvikles og settes i en helhet.

Milepæler

Kartlagt eksisterende arbeidsprosesser/helhetlige tjenestetilbud: 3. kvartal 2019

Samle og beskrive i veiviseren.no: Innen utgangen av 1. kvartal 2020

Forbedringer i innsatsene og tjenestetilbudet: fortløpende

2 BENYTT KUNNSKAP FRA HOUSING FIRST, IPS OG ACT/FACT I ETBLERING AV ARBEIDSPROSESSER/HELHETLIG TJENESTETILBUD

Mange personer med utfordringer knyttet til rusmiddelbruk og psykisk helse har ikke et stabilt og trygt boforhold, flere opplever bostedsløshet. Kommunene oppfordres til å se på likheter og overføringsverdi mellom metoder som trekkes frem i ulike nasjonale satsninger, som for eksempel Assertive Community Treatment (ACT), Flexible Assertive Community Treatment (FACT), Housing First og Individuell jobbstøtte (IPS). Housing First er en modell for bosetting av personer som opplever bostedsløshet og har utfordringer knyttet til rus og/eller psykisk helse. Housing First-modellen som har som mål å skape

god livskvalitet for disse personene, med utgangspunkt i boforholdet. Modellen vektlegger bolig som en menneskerett, respekt for alle deltakere, spredt bosetting, skille mellom bolig og tjenester, deltakerstyrte valg, forpliktelse til å følge opp deltakeren så lenge de har behov, og bedringsprosesser og skadereduksjon. Det er et fravær av tvang, og det stilles ikke krav til at deltakerne skal motta behandling knyttet til psykiske helseutfordringer og/eller rusmiddelproblemer. I Housing First-modellen kobles bolig, helse- og sosialtjenester tett sammen, for å sikre samarbeid mellom tjenesteytere og dermed ivareta deltagerens behov. Effektevalueringer fra IPS og ACT viser gode resultater med modellene i Norge. Målgruppene for alle modellene er i stor grad overlappende. Direktoratene vil bidra til at kunnskapen fra disse modellene tas i bruk og ses i sammenheng med kommunenes arbeidsprosesser/ helhetlig tjenestetilbud.

Bidrag fra direktoratene

Direktoratene i Bolig for velferd arbeider med å tilrettelegge for spredning av slike modeller, både gjennom tilskuddsordninger og gjennom kompetansehevende tiltak, blant annet i veviseren.no.

Milepæler

Anvendelse av kunnskap fra modellene i kommunenes arbeidsprosesser/helhetlige tjenestetilbud: fortløpende

<https://veviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/tjenester-og-bo-oppfolging/bo-og-tjenestetilbud-til-personer-med-rop>

<https://veviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/tjenester-og-bo-oppfolging/housing-first>

<https://veviseren.no/forstaa-helheten/eksempler-og-erfaringer/arbeidsrettet-rusbehandling-etter-ips-metodikken>

3 REGELVERKSENDRINGER FOR Å FORBEDRE ARBEIDSPROSESSER/ HELHETLIGE TJENESTETILBUD

I arbeidet med tiltaket kan det dukke opp utfordringer ved regelverket som hindrer gode løsninger for målgruppen. Identifiserte

utfordringer vil legges til grunn for en vurdering blant direktoratene om behov for endringer i regelverkene.

I oktober 2019 inngikk Regjeringen og KS en avtale om å etablere 19 helsefelleskap som skal få sykehusene og kommunene til å samarbeide bedre om pasientene. Det er enighet om å prioritere følgende pasientgrupper: barn og unge, personer med alvorlige psykiske lidelser og rusavhengighet, skrøpelige eldre og personer med flere kroniske lidelser.

Bidrag fra direktoratene

Alle direktorater stiller med juridisk kompetanse til arbeidet med eventuelle regelverksendringer.

Milepæler

Forslag til regelverksendringer fremmes 2. og 4. kvartal hvert år.

Helsefelleskapet:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/avtale-mellom-regjeringen-og-ks-etablerer-19-helsefelleskap/id2674825/>

4 KOORDINERE ØKONOMISKE VIRKEMIDLER SOM UNDERSTØTTER ARBEIDSPROSESSER/HELHETLIGE TJENESTETILBUD

Helhetlige tjenestetilbud/arbeidsprosesser skal dekke innsatser på tvers av sektoransvar og forvaltningsnivåer. Direktoratenes økonomiske virkemidler bidrar på ulike måter i arbeidet med målgruppen. Direktoratene skal tilrettelegge for at virkemidlene best mulig understøtter kommunenes helhetlige tjenestetilbud/arbeidsprosesser, og fungerer i en koordinert helhet.

Bidrag fra direktoratene

Alle direktoratene bidrar til å kartlegge hvilke virkemidler som treffer i kommunenes helhetlige tjenesteyting/arbeidsprosesser, og når og hvordan de treffer.

De regionale foraene samarbeider blant annet om tiltaksplanen til Bolig for velferd. Foraene bidrar til å samordne de regionale aktørenes innsatser for

kommunenes arbeid med framskaffelse av boliger og tjenester til vanskeligstilte, og er en egnet arena for å arbeide med helhetlig virkemiddelbruk. Direktoratene vil samle erfaringer og kunnskap fra de ulike arenaene i løpet av 2020 og dele i veiviseren.no.

Milepæler

Forslag til virkemiddelendringer: 2. og 4. kvartal hvert år.

<https://veiviseren.no/forstaa-helheten/finansiering>

5 ETABLERE FLERE ACT- OG FACT-TEAM

ACT-team (Assetive Community Treatment) er en godt dokumentert modell for å gi oppsøkende, samtidige og helhetlige tjenester til mennesker med alvorlige psykiske lidelser, ofte i kombinasjon med rusmiddelproblemer, som i liten grad selv oppsøker hjelpeapparatet. Fleksible ACT-team (FACT) er utviklet gjennom praktisk erfaring med ACT-modellen i Nederland og er i mindre grad fulgt av forskning. Helsedirektoratet opprettholder og videreutvikler satsingen på aktivt oppsøkende flerfaglige behandlingsteam, blant annet etter modell av ACT-og FACT-team i tråd med opptrappingsplanen for rusfeltet (2016 – 2020). Satsingen innebærer mulighet for å søke tilskudd til nye team, eventuelt å omstille de lokalbaserte psykisk helse- og rustjenestene i kommuner og helseforetak til teambasert oppfølging og behandling. Til satsingen er det også knyttet opplæringsprogram for teamansatte og ledernetverk. Behovet for egnede boliger for målgruppen er stort og Husbankens virkemidler, som blant annet tilskudd til utleieboliger, har stor betydning for å bistå kommunene i å bedre botilbudet til målgruppen. I tillegg til bolig og behandling og oppfølging, er muligheten til arbeid og aktivitet viktig for målgruppen. Individuell jobb støtte (IPS) og jobbspesialist i regi av Arbeids- og velferdsdirektoratet er sentrale satsinger som må ses i sammenheng med satsingen på ACT- og FACT-team.

På oppdrag fra Helsedirektoratet utarbeidet NAPHA og NKROP¹ i 2017 en rapport som

¹ Nasjonal kompetansetjeneste for samtidig rusmisbruk og psykisk lidelse (NKROP)

konkluderer med at potensialet for flere ACT- og FACT-team i Norge er stort, også i mindre tett befolkede områder. 94 prosent av befolkningen kan nås av slike team. Etablering av flere ACT-team og FACT-team bør skje gjennom omstilling av de eksisterende lokalbaserte psykisk helse- og rustjenestene.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Helsedirektoratet har virkemidler som må ses i sammenheng med og som understøtter Helsedirektoratets satsing på aktivt oppsøkende tverrfaglige team.

Milepæler

Pågående satsing.

FACT – hva, hvordan og hvorfor:

<https://veiviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/tjenester-og-bo-oppfolging/bo-og-tjenestetilbud-til-personer-med-rop/ulike-bo-og-tjenestetilbud/act--og-fact-team>

Film utviklet av Veiviseren for kommunene:

<https://vimeo.com/379947656>

6 LÆRINGSPROSJEKTER

Gjennom kommunenes kartlegging av helhetlige tjenestetilbud/arbeidsprosesser skal direktoratene avdekke brudd i tjenesteforløp. Der vi finner at det gjennomgående er utfordringer i arbeidsprosessene skal direktoratene bidra til utvikling og læring gjennom læringsprosjekter. I veiviseren.no er de gjennomførte læringsprosjektene beskrevet nærmere, se lenker:

Housing First:

<https://www.veiviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/tjenester-og-bo-oppfolging/housing-first>

Askers velferds-lab:

<https://www.veiviseren.no/forstaa-helheten/eksempler-og-erfaringer/askers-velferds-lab>

Prosjektet i Midt-Norge: Verdal, Stjørdal og Malvik:

<https://www.veiviseren.no/forstaa-helheten/eksempler-og-erfaringer/kartlegging-av-kommunale-boliger-og-etablering--av-boligkontor> som resulterte i denne forskningsrapporten: <https://www.veiviseren.no/forstaa-helheten/forskning-og-utredninger/rapport/a-bygge-stein-paa-stein>

7 INDIVIDUELL PLAN I VEIVISEREN.NO

Direktoratene samarbeider om kompetanseheving om individuell plan (IP) slik at verktøyet tas i bruk på en riktig måte i kommunene og inngår i kommunens helhetlige tjenestetilbud.

Direktoratene har etablert en «landingside» om individuell plan (IP) i veiviseren.no. Her finnes kunnskap og gode løsninger for hvordan IP kan brukes som et verktøy for gode og koordinerte tjenester. Siden beskriver roller, ansvarsområder og suksesskriterier for arbeidet med individuell plan og informere om ansvaret til koordinerende enheter i kommunene.

Bidrag fra direktoratene

Kompetanseheving om riktig bruk av individuell plan er et tverrsektorielt ansvar. Alle direktoratene, med unntak av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, samarbeider om å gi informasjon om IP i veiviseren.no.

Milepæler

Oppdatering i veiviseren.no: fortløpende.

<https://www.veiviseren.no/forstaa-helheten/individuell-plan>

8 SÆRSKILT INNSATS I OSLO

Oslo bystyre vedtok i november 2018 en ny strategisk plan for rusfeltet i Oslo. Vedtaket gir styringssignaler om at alle skal bo godt og trygt i egen eid eller leid bolig. Det skal satses på mestring gjennom aktivitet som arbeid og annet, leveranse av riktige tjenester, nødvendig velferdsteknologi, og tjenestene skal møte innbyggeren der innbyggeren bor. Byrådet vil vri innsatsen fra institusjonsbaserte tilbud til helseorientert hjelp med vekt på hjemmebaserte tiltak i lokalmiljøet, egen bolig med oppfølging og tiltak som understøtter folks ressurser og egeninnsats.

I løpet av våren 2020 vil de samarbeidende direktoratene i Bolig for velferd avholde et møte med Oslo kommune, for å avklare om og hvordan direktoratene kan bidra inn i innsatsen til kommunes arbeid med rusfeltet i Oslo.

TILTAK 2: TILRETTELEGGE FOR AT VANSKELIGSTILTE BARNEFAMILIER BOR I EGNET BOLIG

9 BIDRA TIL AT FLERE VANSKELIGSTILTE BARNEFAMILIER KAN KJØPE BOLIG

Direktoratene, og Husbanken især, forvalter virkemidler som kan hjelpe vanskeligstilte barnefamilier til å kjøpe sin egen bolig. Husbanken har i samarbeid med kommuner utviklet ulike metoder for eieretablering for vanskeligstilte. I tiltaket vil vi videreutvikle og formidle modellen «eie først», samt andre måter kommunene kan øke eierandelen blant vanskeligstilte barnefamilier. Når rapporten fra metodeutviklingsprosjektet «helhetlig oppfølging av barnefamilier som opplever lavinntekt» foreligger vil også denne kunnskapen kunne bidra.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken vurderer innretning og forvaltning av startlån, tilskudd til etablering og bostøtte i sammenheng med andre direktoraters virkemidler og tiltak som kan bidra til eieretablering.

Milepæler: Heve kompetansen i kommunene om muligheter for å øke eierandelen blant vanskeligstilte barnefamilier: fortløpende <https://www.veviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/leie-og-kjop-av-bolig/eie-forst>

10 TILBAKEKJØPSAVTALER FOR BARNEFAMILIER SOM KJØPER BOLIG

Hensikten med at flere barnefamilier skal kunne kjøpe sin egen bolig er å skape en trygg og stabil situasjon for familien. Det er viktig at kommunen forhindrer at familier settes i uheldige eiersituasjoner, eksempelvis knyttet til gjeld. Dersom en familie som kjøper bolig ved hjelp av startlån etterhvert får problemer med å mestre eierforholdet, må kommunen ha strategier for å enten løse ut familien fra eierskapet eller hjelpe familien til å håndtere eierskapet. Dette kan for eksempel skje ved at startlånets nedbetalingstid tilpasses familiens betjeningsevne. Kommunen kan også ha en opsjon på å kjøpe boligen av familien til

samme pris som familien kjøpte boligen for, dersom fortsatt eie ikke er mulig/ønskelig.

For å dempe risikobildet for vanskeligstilte barnefamilier som kjøper bolig skal direktoratene sørge for at statlige og kommunale virkemidler fungerer best mulig. Det innebærer kompetanseheving om kommunenes handlingsrom, samt videreutvikling av virkemidlene.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken bidrar til kompetanseheving av kommuner gjennom Husbankens kommuneprogram.

Milepæler

Kompetanseheving og virkemiddelutvikling, fortløpende: <https://www.veviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/leie-og-kjop-av-bolig/eie-forst/bista-i-kjopsprosessen-og-lanedokumenter>

11 REDUSERE RISIKO FOR KOMMUNER SOM BIDRAR TIL EIERETABLERING FOR VANSKELIGSTILTE BARNEFAMILIER

Dersom familier som har mottatt statlige virkemidler for å kjøpe bolig ikke klarer å betjene boutgiftene, må de få hjelp til å avslutte eierforholdet uten å ende i en gjeldssituasjon. Husbanken vil formidle Husbankens virkemidler til kommunene slik at de kan løse ut boligeiere i vanskeligheter, og at familiene kan fortsette boforholdet som leietakere om ønskelig. Risikodempende tiltak for boligeier vil også redusere risiko for kommunen.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken skal videreutvikle virkemidler til kommuner for å redusere kommunenes risiko når de formidler startlån til vanskeligstilte barnefamilier.

Milepæler

Utvikle Husbankens virkemidler: fortløpende

<https://www.veiviseren.no/stotte-i-arbeidsprosess/leie-og-kjop-av-bolig/eie-forst/utfordringer-og-muligheter-i-kommunene>

12 BIDRA TIL ET PROFESJONELT OG GODT TILBUD AV PRIVATE OG KOMMUNALE LEIEBOLIGER

Kommunene må ha et differensiert tilbud av boliger tilpasset ulike behov. Dette inkluderer et tilbud av private og kommunale leieboliger av god kvalitet. Husbanken skal bidra til å øke tilbudet og profesjonaliseringen av det kommunalt disponerte utleiemarkedet og private leiemarkedet. Helhetlig boligpolitisk planlegging er et viktig verktøy for å få dette til i kommunene.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken skal øke kommunes kompetanse om hvordan boligsosiale hensyn kan ivaretas i planleggingen. Husbanken skal også formidle virkemidler som bidrar til å øke antallet og kvaliteten på utleieboliger, blant annet gjennom etablering av flere utleieboliger kun ved bruk av grunnlån.

I veiviseren.no vil det fortløpende bli publisert oppdatert informasjon om virkemidler, faglig relatert innhold og gode eksempler fra kommuner.

Milepæler

Kompetanseheving og virkemiddelutvikling: fortløpende.

<https://veiviseren.no/planlegge-lede-og-utvikle/helhetlig-boligpolitisk-planlegging/helhetlig-boligpolitisk-planlegging>

13 BOLIGSOSIAL LEDERKONFERANSE 2020

Husbanken skal ha hovedansvar for å arrangere boligsosial lederkonferanse 2020. I samråd med direktoratene og KMD skal vi vurdere hvordan konferansen kan bidra til kompetanseheving og inspirasjon for at flere vanskeligstilte barnefamilier kan eie sin egen bolig.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken har hovedansvar for å arrangere den boligsosiale lederkonferansen.

Milepæler

Oppstartsmøte om konferansen med KMD: innen 1. mars 2020

Konferansen avholdes: 4. kvartal 2020

HVILKE RESULTATER OPPNÅR BOLIG FOR VELFERD?

14 KVALITETSSIKRE OG VIDEREUTVIKLE STYRINGSINFORMASJON PÅ DET BOLIGSOSIALE OMRÅDET

Direktoratene har utarbeidet styringsinformasjon for Bolig for velferd som skal vise sammenhengen mellom innsatser og resultater for strategiens tre hovedmål. Oslo Economics har gjennomgått styringsinformasjonen og levert forslag til forbedringer og forenklinger. Hvert direktorat er ansvarlig for å ivareta forslag og forbedre og eventuelt videreutvikle styringsinformasjon på sitt område.

Bidrag fra direktoratene

Alle direktoratene sørger for forbedring og eventuelt videreutvikling av styringsinformasjon i egen linje.

Milepæler

Forbedringer og videreutvikling av styringsinformasjon må foreligge årlig før resultatrapport 15. august.

15 FELLES RAPPORTERING OM STATUS I BOLIG FOR VELFERD 2019

Det er utarbeidet resultatrapporter for Bolig for velferd fra 2014 til 2018. Formålet med rapporteringene er å vise sammenheng mellom innsats og resultat, og skal gi læring og anbefalinger for forbedring av arbeidet med strategien. Resultatrapporten 2019 vil fortsette å benytte metoden for analyse og kvalitativ vurdering fra Oslo Economics. Metoden

tilrettelegger for en enkel og aggregert vurdering av måloppnåelse i strategien, og tydeliggjør forbedringspotensialet i det boligsosiale samarbeidet.

Bidrag fra direktoratene

Hver direktorat følger opp styringsinformasjon de er ansvarlige for, og gjør en kvalitativ vurdering av måloppnåelsen. Direktoratene samarbeider i utforming av rapporten. Husbanken koordinerer arbeidet.

Milepæler

Rapporten oversendes departementene: 15. august

16 FELLES RAPPORTERING OM AVVIK I BOLIG FOR VELFERD 2019

Direktoratene utarbeider årlig rapport om avvik i arbeide med Bolig for velferd. Rapporten tar for seg eventuelle utfordringer i gjennomføringen av strategien og tiltak for å håndtere disse.

Bidrag fra direktoratene

Alle direktoratene bidrar med avviksrapportering på tiltak de er involvert i. Direktoratene samarbeider om omtale av utfordringsbilde. Husbanken koordinerer arbeidet og samler bidrag til felles rapport.

Milepæler

Rapporten oversendes departementene: 1. oktober

OPPSUMMERING AV HANDLINGSPUNKTENE

TILTAK 1	
1.	Beskrive arbeidsprosesser for målgruppen
2.	Anvende kunnskap fra Housing first, IPS og ACT/FACT i arbeidsprosesser
3.	Regelverksendringer for å forbedre arbeidsprosessene der det er behov
4.	Koordinere økonomiske virkemidler som understøtter arbeidsprosessene
5.	Etablere flere ACT-/FACT-team
6.	Læringsprosjekter
7.	Individuell plan i Veiviseren.no
8.	Særskilt innsats i Oslo
TILTAK 2	
9.	Bidra til at vanskeligstilte barnefamilier kan kjøpe bolig
10.	Trygge situasjonen til barnefamilier som kjøper bolig
11.	Redusere risiko for kommuner som bidrar til eieretablering for vanskeligstilte barnefamilier
12.	Bidra til et profesjonelt og godt tilbud av private og kommunale leieboliger
13.	Boligsosial lederkonferanse 2020
HVILKE RESULTATER FÅR VI?	
14.	Kvalitetssikre og videreutvikle styringsinformasjon på det boligsosiale området
15.	Felles resultatrapport Bolig for velferd 2019
16.	Felles rapport om avvik